

SERDAR GÜLENER

Hortlayan "anayasal şiddet" ve referandum

Daha önce yine bu sayfada kaleme aldığım "Cumhurbaşkanlığı sistemi ve anayasal şiddetin sonu" başlıklı yazımda Türkiye'de anayasacılık tarihinin aynı zamanda bir anayasal şiddet tarihi olduğu vurgusunu yapmış ve Cumhurbaşkanlığı sisteminin anayasal tasarımının bu şiddet konseptini sona erdirebileceğini ifade etmiştim. Bu yazımın üzerinden henüz çok fazla bir süre geçmeden 28 Şubat'ın yıldönümüne üç gün kala ve AK Parti'nin referandum kampanyasını başlattığı 25 Şubat'ta Hürriyet gazetesinin "Karargâh rahatsız" haberi bir anlamda önceki yazımdaki tespitlerimi doğruladı.

Anayasal şiddet, şiddetin (bazı) anayasal değerler ve kurumlar tarafından kullanılan formuna işaret etmektedir. Şiddetin bu biçiminde genellikle fiziksel bir zor kullanma durumu söz konusu değildir. Sürekli biçimde muhatap üzerinde fiziksel zor kullanılacak etkisi yaratılarak korku sarmalı içine düşürülmesi amaçlanmaktadır. Nihai amaç, muhatabın istenilenleri yerine getirmesidir. Söz konusu durum, görünürde anayasal bir kaynağa sahiptir, meşruluğunu buradan aldığını düşünür. Hatta gerektiğinde fiziksel zor kullanmaktan kaçınmaz. Bu davranış biçiminin ağırlıklı olarak politik alanın daraltılarak vesayet altına alınmak istendiği zamanlarda ortaya çıktığı söylenebilir.

Türkiye, anayasal şiddetin dünyadaki önemli örneklerine ev sahipliği yapmış bir ülkedir. **Her şeyden önce Cumhuriyet döneminin son iki anayasası olan 1961 ve 1982, birer askeri darbe ürünü olarak bizzat anayasa yapımına şiddetin hâkim olduğu süreçler sonucunda meydana getirilmiştir.** Aynı zamanda bu anayasalar getirdikleri bazı kurum ve değerler aracılığıyla anayasal şiddetin hem norm hem de icraat alanının çerçevesini çizmiştir. Bu kimi zaman Anayasa Mahkemesi kararlarında kendini göstermişken, kimi zaman Cumhurbaşkanları ile Bakanlar Kurulu arasındaki ilişkiyi belirlemiştir. Askeri bürokrasinin her iki anayasa ile elde ettiği kazanımlar, 27 Mayıs 1960 Darbesi'nden bugüne anayasal şiddetin asker-sivil ilişkilerindeki rolünü belirlemiştir. 1961 Anayasası döneminde 12 Mart Muhtırası; 1981 Anayasası döneminde 28 Şubat postmodern darbesi, 27 Nisan e-muhtırası, 15 Temmuz FETÖ darbe girişimi bu ilişkinin şiddet boyutunu gözler önüne seren canlı örnekler olmuştur. 25 Şubat tarihli Hürriyet gazetesi haberini de bu bağlamdan koparmak mümkün gözükmemektedir.

Kuşkusuz Hürriyet'in haberinin kimler tarafından atırıldığı ve içeriğinin bir suç teşkil edip etmeyeceğini başlatılan hukuki süreç sonunda öğrenebileceğiz. Ancak burada üzerinde durulması gereken başlıca husus, **AK Parti'nin ilk iktidar dönemiyle başlayan asker-sivil ilişkilerindeki demokratikleşmenin aradan geçen 15 yıl içinde çok önemli aşamalar kat edilmesine rağmen henüz tam anlamıyla istenilen düzeyde olmamasıdır.** Tabi bu durum Hürriyet'in manşetiyle bugün için asker-sivil ilişkileri üzerinden okunabilirken, FETÖ'nün 7 Şubat MİT krizinde ya da 17-25 Aralık yargı darbesi süreçlerinde olduğu gibi bürokrasinin diğer unsurları dikkate alınarak da değerlendirilmesi gerekir. Halen bürokrasi

içinde bazı kişi ya da grupların politik alanı vesayet altına alma girişimleri devam etmektedir. Bunu geçmişte olduğu gibi anayasal konumlarının sağladığı imkânları ve sivil alandaki müttefiklerini kullanarak yapmaya çalışmaktadırlar. Özellikle Türkiye'nin siyasal ve ekonomik anlamdaki dönüm noktalarında ortaya çıkan bu vesayet odaklarının gerçekleştirdiği hamlelerin akamete uğratılması anayasal sistemin sağlıklı bir denge- denetleme mekanizması kurarak çalışmasına bağlıdır. Bu da tüm devlet kurumların icraatlarının hesabını verebildiği, şeffaf siyasal sistemlerle mümkündür. 16 Nisan'da gerçekleşecek referandum tam da bu noktada daha önemli bir hale gelmektedir. Çünkü vesayetçi alışkanlıkların karşısına doğrudan halkın iradesini çıkarmaktadır. Bu, anayasal şiddeti bugüne kadar kullanan aktörler için önemli bir meydan okumadır.

Ezcümlle 16 Nisan referandumunu sadece hükümet sistemini istikrara kavuşturmayı amaçlayan bir sistem değişikliği olarak değil aynı zamanda tümenden bir anayasal sistemin vesayetçi kodlarının ortadan kaldırılması anlamında bir sonu ifade etmesi olarak da değerlendirmek gerekmektedir.

Yasal Uyarı: Yayınlanan köşe yazısı/haberin tüm hakları Turkuvaz Medya Grubu'na aittir. Kaynak gösterilse veya habere aktif link verilse dahi köşe yazısı/haberin tamamı ya da bir bölümü kesinlikle kullanılamaz.

Ayrıntılar için lütfen tıklayın.

YAZARIN ÖNCEKİ YAZILARI

Tüm Yazıları >

- > **Cumhurbaşkanlığı sistemi ve Türkiye'de anayasal şiddetin sonu (14.1.2017)**
- > **Partili cumhurbaşkanlığı ne anlama geliyor? (12.12.2015)**

SABAH

SABAH